

ERDŐVIDÉK FLÓRÁJA BENKŐ JÓZSEF (1740–1814) KÉZIRATAIBAN

RÁCZ GÁBOR, RÁCZ ERZSÉBET JOHANNA

Benkő József (1, 4, 6, 7, 11, 13, 16, 17) legfontosabb növénytani munkájának, a kéziratban maradt „Flora Transilvanica“-nak, nyoma veszett. **Erneyi** (9) szerint a kéziratot a szerző Göttingába küldte kinyomtatás végett, rövidebb, de korábbi magyar nyelvű szövege viszont a marosvásárhelyi Teleki könyvtárba jutott. Már **Mikó** Imre (13) említi, hogy a „marosvásárhelyi Teleki könyvtárban van **Benkő** gyűjteményének egy kelet nélküli lajstroma, ily cím alatt: Quaedam mscpta ex collectione **Benkő**ana, melyben e műve mint létező és befejezett említettik, t.i. a negyedrészt ívűek között az ötödik helyen így: **Benkő** József fűvészkönyve“. A „Flora Transsilvanica“ eredeti, latin nyelvű kézírata, melyet **Benkő** még **Linné** rendszere szerint állított össze (később **Scopoli** szerint dolgozta át) az Enyedi könyvtárba került, ahol 1848-ban elégett (7).

A „Flora Transsilvanica“ volt Erdély első flóraműve, évtizedekkel megelőzve **Baumgarten** (3, 21) 1816-ban nyomtatásban megjelent munkáját.

Benkő egész Erdély flóráját felölelő nagy növénytani munkájának tartalmára és jellegére csak következtetni lehet. A szintén kéziratban maradt „Transsilvanica Specialis“ viszont Erdővidék egykori Miklósvár székének igen részletes flórajegyzékét tartalmazza, melyet eddig figyelmen kívül hagytak. **Benkő** erdővidéki adatai nem találhatók meg sem **Simonkai** (23), sem **Soó** (24) összefoglaló munkájában. **Simonkai** (i.h.X. oldal) szerint: „Ő (mármint **Benkő**) írta az első fűvészet adatokat Erdélyből, azonban közlései leelőhely nélkül, csak általánosságban vannak

tartva s ezért alig idézhető“. Ebből a megjegyzésből, mely semmiesetre sem vonatkozhat **Benkő**nek erdővidéki adataira, arra lehet következtetni, hogy **Simonkai** csak nyomtatásban megjelent műveit vette alapul. **Soó** (i.h.XIII.oldal) is „a székely flóra első rajongó lelkű kutatójának“ tekinti **Benkőt**, „kisebb dolgozatainak“ adatait nem idézi — **Soó** is bizonyára csak a nyomtatásban megjelent műveket vette figyelembe — mindössze két faj lelőhelyeit említi. **Allodiataoris** (1) sem tekinti **Benkőt** flórakutatónak, hanem orvosbotanikusnak. A következőkben ismertetett, sajnos csak kéziratban maradt adatok alapján azonban a **Benkő**re vonatkozó eddigi értékelés bizonyára megváltozik: **Benkőt** az erdélyi florisztika és növényföldrajzi flórakutatás első hazai képviselőjének tekinthetjük.

Benkő József e mindmáig egyedülálló művét, a „Transsilvania Specialis“-t 1777 és 1781 között írhatta, 1783-ban néhány ívet ki is nyomtattak belőle. 1780-ban, a Magyar Hirmondó első évfolyamában közzétett írása szerint Erdővidék növényzetét jól ismerte: „Miklósvár Székben, a mellyben lakom, és Bardotz Székben, az hol gyakorta kell járnom, alig buvhatott el valamelly fű előttem“.

A „Transilvania Specialis“ a nagyenyedi főiskola könyvtárába került (4), de kézírásos másolatai több példányban maradtak fenn. A marosvásárhelyi Teleki-Bolyai dokumentációs könyvtár egyik példányát vettük alapul, melynek címe: „Transsilvania sive magnus Transilvaniae Principatus olim Dacia Mediterranea dictus Orbi non dum satis cognitus Nunc multifariam atstrictum illustratus auctore Josepho Benkő Transsilvano-Siculo Parocho Közép-Ajtensi et Notario Venerabilis Dioeceseos Erdővidékiensis Helvetica confessioni addictam ordinario. Pars posterior Specialis“.

Az akkori Miklósvárszékhez (IV. kötet, 274. oldal) kilenc község és egy üvegcsúr tartozott. A községek a következők: „Barót, Sepsi-Bacon, Száraz Ajta, Közép Ajta, Nagy Ajta, Bölön, Miklósvár, Köpetz, Bodos“ (27).

Részletes flórajegyzék a három kötetes kézirat más részében nem szerepel, de néhány florisztikai adatot egyéb helyen is találunk. **Borza** (7) is említi, hogy **Benkő** a „Transsilvania Specialis“-ban növényeket közöl a Tepej vagy Tőpej nevű hegyről, Alsó Rákos mellől. Az alábbiakról van szó: *Asplenium ruta-muraria*, *A. Adiantum-nigrum*, *Allium flavum*, *Stipa pennata*, *Sempervivum tectorum*, *Artemisia campestris*, *Scilla bifolia*, *Erythronium dens-canis*, *Isopyrum thalictroides*, *Arum maculatum*, *Polypodium vulgare*. Az első erdélyi fűvészkönyv, **Mélius Juhász**

Péter (12) „Herbárium“-ának egyik példányában, mely a kolozsvári Egyetemi Könyvtárba került (7) és **Benkő** hagyatékából származik, olvashatunk egy bejegyzést, mely szerint a Kis Küküllő mentén bőségesen terem a *Gratiola officinalis*, erről a helyről vitte **Benkő** a növényt **Közép Ajtára**, fűvészkertjébe, melyet **Borza** (7) szerint valószínűleg az első hazai botanikus kertnek tekinthetünk (több mint 600 fajt termesztett benne).

A „*Transsilvania Specialis*“-ban **Benkő** által közölt mintegy 200 növényfaj nevét a Román Fióramű (26) szerint a ma érvényes formában írtuk le, betűrendi sorrendben. Amennyiben a kéziratban csak a nemzetség (genus) neve szerepel és azon belül minálunk egy faj található, feltüntettük utóbbi nevét is, és fordítva, a csak fajnévvel jelölt növényeket a nemzetség feltüntetésével adjuk meg. Amennyiben viszont nem lehet eldönteni, melyik fajról van szó, csak a nemzetség nevét adtuk meg, kétféleképpen: 1. ha **Benkő**nél egyesszámban szerepel, akkor mint „sp.“ (species) jelöltük, 2. ha viszont **Benkő** több fajról ír, tehát többes számot használ, mi a „sp.plur.“ jelölést használtuk.

Jóllehet **Benkő** termőhely szerint csoportosítva sorolja fel a növényeket (erdőkben, a hegyek tövében, az Olt rétjein, mocsarakban és tavakban stb.), mi — a könnyebb áttekinthetőség végett — egységes jegyzéket állítottunk össze.

Tekintettel arra, hogy Erdővidék növényzetével a gyógynövények elterjedésének tanulmányozása során foglalkoztunk (18, 19), a fajok neve után feltüntettük „Gy“ jelöléssel azokat, melyeket ma gyógynövényeként tartunk nyilván (20). Külön figyelmet érdemelnek azok a gyógynövények, melyeket **Balog** József (2) 1779-ben Leyden-ben kiadott, **Benkő** Józsefnek ajánlott doktori értekezésében találunk, ezeket „B“-vel jelöltük. Ennek az értekezésnek különben az a jelentősége, hogy az első nyomtatott mű, mely az Erdélyben előforduló gyógynövényeket ismer-teti, megelőzve **Neustädter** (14), **Sigerus** (22) és **Nyulas** (15, 25) jegyzékeit.

BENKŐ FLÓRAJEGYZÉKE

Achillea ptarmica
Aconitum napellus s.l. (Gy)
Actaea spicata
Adonis aestivalis
Alchemilla vulgaris (Gy)
Alnus sp.plur.

Anemone nemorosa
Angelica archangelica (Gy)
Anthoxanthum odoratum
Anthyllis vulneraria
Arctium lappa (Gy)
Aristolochia clematitis (Gy)

Armoracia rusticana
 Arum maculatum
 Asarum europaeum (Gy)
 Asperugo procumbens
 Astrantia major
 Atropa belladonna (Gy, B)
 Brassica nigra (Gy)
 Brassica rapa f. campestris
 Bryonia alba (Gy, B)
 Butomus umbellatus
 Caltha palustris
 (minden bizonyal C. laeta)
 Camelina sativa (syn. Myagrum
 sativum)
 Capsella bursa pastoris (Gy)
 Carlina acaulis
 Carum carvi (Gy)
 Cerinthe minor (B)
 Chara vulgaris
 Chenopodium bonus Henricus
 Chrysosplenium alternifolium
 Chelidonium majus (Gy)
 Chimaphila umbellata
 Circaea lutetiana
 Cirsium arvense
 Conium maculatum
 Convallaria majalis (Gy)
 Cornus mas (B)
 Cornus sanguinea
 Corydalis solida
 Crataegus oxyacantha (Gy)
 Cucubalus baccifer
 Cynanchum vincetoxicum
 Cynoglossum officinale
 Cypridium calceolus
 Cytisus sp.
 Daphne mezereum
 Datura stramonium (Gy)
 Dentaria enneaphyllos
 Doronicum pardalianches (B)
 Echium vulgare (Gy)
 Endymion non-scriptus
 (bizonyára elvadulva)
 Epilobium sp. plur.
 Eriophorum angustifolium
 Erysimum cheiranthoides
 Erysimum pannonicum
 Erythronium dens-canis
 Evonymus sp.
 Eupatorium cannabinus (Gy)
 Euphorbia sp.
 Ficaria verna
 Fritillaria meleagris
 Fumaria officinalis
 Galanthus nivalis
 Hedera helix
 Helleborus niger (Gy, B)
 Hepatica nobilis
 Heracleum sphondylium
 Hibiscus trionum (Gy)
 Humulus lupulus (Gy, B)
 Hydrocharis morsus-ranae
 Hyoscyamus niger (Gy)
 Impatiens noli tangere
 Inula helenium (Gy, B)
 Iris psudacorus
 Isopyrum thalictroides
 Laburnum anagyroides (Gy)
 Lapsana communis
 Laserpitium latifolium
 Lathraea squammaria
 Lathyrus aphaca
 Lathyrus niger
 Lathyrus nissolia
 Lathyrus tuberosus (B)
 Lathyrus vernus
 Leonurus cardiaca (Gy)
 Leucojum aestivum
 Lithospermum officinale
 Lithospermum purpureo-
 caeruleum
 Lonicera xylosteum
 Loranthus europaeus
 Lotus corniculatus
 Lunaria rediviva
 Lychnis flos cuculi
 Lycopodium clavatum (Gy)
 Lycopodium selago (Gy)
 Lycopodium europaeus
 Lysimachia thyrsoflora
 Lysimachia vulgaris
 Lythospermum arvense
 Lythrum salicaria (Gy, B)
 Lythrum hyssopifolia
 (1775 október 8-i levélben)
 Marsilia quadrifolia

Melampyrum arvense
Melampyrum cristatum
Melampyrum nemorosum
Melampyrum silvaticum
Melittis melissophyllum
Mentha arvensis
Mentha longifolia
Myricaria germanica
Myryophyllum spicatum
Nepeta catania (B)
Nepeta pannonica
Nonea pulla
Nuphar luteum
Nymphaea alba
Odontites serotina
Orchis sp.plur. (Gy)
Origanum vulgare (Gy, B)
Oxalis acetosella
Papaver rhoeas (Gy, B)
Paris quadrifolia
Parnassia palustris
Pedicularis palustris
Petasites albus
Petasites sp. (Gy)
Phragmites vulgaris
Phyllitis scolopendrium
Phyteuma spicatum
Pirola rotundifolia
Pirola secunda
Polygonatum sp.
Potamogeton acutifolius
Potamogeton gramineus
Potamogeton natans
Pulmonaria officinalis (Gy)
Potentilla anserina (Gy)
Potentilla argentea
Potentilla erecta (Gy)
Potentilla recta
Potentilla reptans
Potentilla tabernaemontani
(vagy P. crantzii)
Rubus caesius (Gy)
Rumex acetosa (B)
Rumex acetosella
Rumex x acutus
Rumex aquaticus
Sagittaria sagittifolia

Salix sp.plur. (Gy)
Salvia sclarea (Gy)
Salvia verticillata
Sambucus nigra (Gy, B)
Sanguisorba officinalis
Sanicula europaea
Saponaria officinalis (Gy, B)
Scrophularia nodosa (B)
Scutellaria gelericulata
Sedum maximum
Serratula tinctoria
Sison amomum
Sisymbrium sophia
Solanum dulcamara
Soldanella major
(1775 október 8-i levélben)
Solidago virga-aurea (Gy)
Stachys sylvatica
Stratiotes aloides
Symphytum officinale (Gy)
Symphytum tuberosum
Thalictrum aquilegifolium
Thalictrum flavum
Thalictrum simplex ssp. galioides
Thesium linophyllum
Thlaspi arvense
Thymelaea passerina
Tragopogon pratense
Trapa natans
Triglochin palustris
(1775 október 8-i levélben)
Trollius europaeus
Valeriana officinalis (Gy)
Veratrum album (Gy, B)
Verbena officinalis
Veronica agrestis
Veronica arvensis
Veronica sp. (B)
Viburnum lantana
Viburnum opulus (Gy)
Vicia cracca
Vicia hirsuta
Vicia tetrasperma
Vinca minor (Gy)
Xanthium spinosum

A flórajegyzéknek, szükségszerűen, jól meghatározott tudománytörténelmi jellege van. **Linné** művein alapszik, nem szerepelnek benne Erdély flórajának sajátos elemei, melyeket csak a XIX-ik század nagy botanikusai írtak le.

A kéziratban például a **Benkő**nél *Helleborus niger*ként szereplő faj minden bizonnyal a *Helleborus purpurascens*, melyet **Waldstein** és **Kitaibel** csak 1805-ben fedezett fel; a **Benkő** féle *Oxyacantha* a *Crataegus oxyacanthana* felel meg, de sokkal valószínűbb, hogy a *C. monogynara* utal, melyet **Jacquin** 1775-ben írt le; a *Leonurus cardiaca* esetében valószínűbb a *L. quinquelobatus* (syn. *L. villosus*) előfordulása Erdővidéken, ez utóbbit azonban csak 1781-ben közölték új fajként; **Benkő** *Hepatica*-ja éppen úgy lehet *Hepatica nobilis*, mint a **Fuss** által csak 1848-ban leírt *Hepatica transsilvanica*.

A ritkább fajok közé sorolható a *Lysimachia tyrsoflora*, mely ma, Kovászna megye területén, például a Rétyi Nyírben található (10). A *Chimaphila umbellata* és a *Stratiotes aloides* már csak szórványosan fordulnak elő a hazai flórában, a *Sison amomum*ot a Bánságból idézik (26), a *Marsilia quadrifolia* ma már hiányzik Erdély flórajából.

A *Xanthium spinosum*, ez a nálunk oly elterjedt, délamerikai eredetű, behurcolt növény, **Linné**-nél 1753-ban még csak Portugáliában előforduló fajként szerepel, tíz évvel később már Franciaországból is jelzi, tehát **Benkő** adata valószínűleg az első Erdélyre vonatkozóan és ugyanakkor utal a növény igen gyors Európai elterjedésére.

Egyes fajoknál **Benkő** egészen pontosan megjelöli a lelőhelyet, így a *Carlina acaulis*nál azt írja, hogy a szék keretében az üvegcsüárnél található meg, az *Antyllis vulneraria* Közép-Ajtán, ugyanott a *Lithospermum purpureo-coeruleum*, Miklósvárnál az *Iris Pseudacorus*, az *Eriophorum angustifolium* stb. A falvakban termesztett növények között szerepel az alma, körte, szilva, valamint az orgona.

Ha **Benkő** nem is említi még az Erdély flórajára jellemző, jobbára vikarians fajokat, a nyomtatásban megjelent „Pars prior sive generalis“-ban (5) utal Erdély flórajának egyes jellegzetességeire.

Nehezen érthető, hogy a Közép-Ajtán 1775 október 8-án kelt levelében (közli **Mikó** Imre, 13) említett fajokat miért nem tünteti fel a „Transsilvania Specialis“-ban. Ezeket (*Lythrum hyssopifolia*, *Soldanella major*, *Triglochin palustris*) a jegyzékbe a levél dátumának feltüntetésével soroltuk be. A *Lycopodium selago* előfordulására Bardóc szék erdeiben **Chenot** Ádámhoz írt levelében is találunk utalást. Itt szerepel a „részeg-György fűve“ nevű népi név, melyet **Borza** (8) is átvesz szótárába. A

Lycopodium selago gyógyászati felhasználásáról különben **Benkő** a nyomtatásban megjelent első kötetben számol be (5, 118. oldal).

Hiányzanak **Benkő** flórajegyzékéből olyan fajok, mint az *Artemisia absinthium*, *Cichorium intybus*, *Daucus carota*, *Euphrasia* sp., *Fragaria* sp., *Hypericum* sp., *Matricaria chamomilla*, *Plantago* sp., *Polygala* sp., *Ranunculus* sp., *Rosa* sp., *Taraxacum officinale* stb., melyek kétségen kívül megtalálhatók voltak abban az időben is Erdővidéken.

Benkő József a későbbi növényföldrajzi szemlélet előfutára, amikor 1780-ban, a Magyar Hirmondóban közölt, fennebb is idézett cikkében észreveszi az egyes tájegységek közötti florisztikai különbségeket, területének — Erdővidéknek — jellemzésére pedig a hiányzó növényfajokat is felhasználja. „Mert ámbár úgy vélekedhessék is némelly ember, hogy a melly Füvek, Erdélynek előszámlált feles és tágas tartományjábann fel nem talátnak, azok egyéb részeiben talám szintén tsak híjába kerestetnek; de nem úgy vagyon a dolog, hanem a mint a Fűvészek (Botanici) tapasztalva tudják, néha egész országnak minden más tartományjábann hiába kerestetik valamely olly füvecske, a melly egyetlen egy halmotskájánn, vagy tótsájábann azon országnak feltaláltatik. Elég szép része Erdélynek Három-Szék és Erdővidéke (ez Miklósvár és Bardotz-Székeket foglalja magábann) de én sok rendbéli járásaimra is még nem láttam sehol ezeken a helyeken, a körkölyt (*Myagrum perfoliatum* L.) és vadzabot (*Avena fatua* L.) mellyek a mezőségen ollykor némelly gabonákat tsak nem elfojtanak. Nem látunk itt, hanem ha a tőlem imitt-amott elhányattatott megbol kezdett szaporodni, Ökör-nyelv-füvet (*Anchusa officinalis* L.) sem Kék Moly-füvet (*Verbascum phoeniceum* L.) sem Szarvas Mákot (*Chelidonium corniculatum* L.) sem Kapor-Rózsát vagy sárga Kökörtsint (*Adonis Vernalis* L.) sem Bértse virágot (*Clematis integri folia* L.) sem Matska töviset vagy Ördög rokolyát (*Eryngium campestre* L.) és némellyeket, mellyek küljebb szintén mindenik vármegyében bővön talátnak“.

Ezt az összehasonlító növényföldrajzi módszert a XIX-ik század közepétől kezdve használták a florisztikában.

ÖSSZEFOGLALÁS

Benkő József kézirati hagyatékának erdővidéki növényjegyzéke tekinthető az első erdélyi részletes florisztikai jellemzésnek. Mintegy 200 növényfaj előfordulását írja le, ezek között több ma már ritka, vagy nem található meg. Korát megelőzve **Benkő** 1780-ban megfigyeli az egyes területek közötti florisztikai különbségeket, felhívja a figyelmet az Er-

dővidéken hiányzó, de máshol megtalálható növényekre. Olyan összehasonlító módszerrel állunk szemben, mely világviszonylatban csak a XIX-ik század közepén terjedt el.

IRODALOM

1. ALLODIATORIS IRMA : **Benkő József (1740—1814)**. *Elővilág*, IX., 1964, 2. sz., 49.
2. BALOG J. : Specimen inaugurale botanico-medicum, sistens praecipuas plantas, in M. Transsilvaniae principatu sponte et sine cultura provenientes, ac ibidem usu receptas. Lugduni Batavorum, 1779.
3. BAUMGARTEN J. CHR. G. : *Enumeratio stirpium magno Transsilvaniae*. Vindobonae, 1816.
4. BENKŐ FERENTZ : **Benkő József... Biographiája**. Kolozsvár, 1822.
5. BENKŐ IOSEPHUS : *Transsilvania sive Magnus Transsilvaniae Principatus olim Dacia Mediterranea dictus... Pars prior sive generalis*, Tom I, II, Vindobonae, 1778.
6. BENKŐ SAMU : **Középajttól Európáig. A történetíró és Linné-követő Benkő József**. *Korunk*, XXVII., 1968, 8. sz., 1113.
7. BORZA AL. : **Date floristice și etnobotanice din secolele XVI—XVIII privind România**. *Studii și Cercetări de Biologie*, Cluj, VIII, 1957, Nr. 3—4, 307.
8. BORZA AL. : **Dicționar Etnobotanic**, București, 1968.
9. ERNYEI J. : **Benkő József természettudományi hagyatéka**. *Botanikai Közlemények* XXIX., 1932, 56.
10. KOVÁCS S. : **Mestecănișul de la Reci — Studiu monografic** — Aluta, 1969, 211.
11. LÉVAI L. : **Első magyar forradalmi enciklopédista**. *Elővilág*, VIII., 1963, 5. sz., 59.
12. MELIUS PÉTER : **Herbarium az Fáknek Fuveknec nevekről, természetekről és hasznairól**. Kolozsvár, 1578.
13. MIKÓ IMRE : **Benkő József élete és munkái**. Pest, 1867.
14. NEUSTÄDTER M. : *Consignatio specifica omnium plantarum quae in magno hooce Principatu sponte crescunt*, 1795.
15. NYULAS F. : *Specificatio omnium vegetabilium pharmaceuticorum in Pharmacopoea Austriaco-Provinciali de anno 1794 comprehensorum*, 1808 (lásd 17).
16. POP E. : **Cei dintii culegători ai numelor românești de plante**. *Țara Birsei* 1930, 2. és 3. sz.
17. POP E. : **Figuri de botaniști români**. București, 1967.
18. RÁCZ G., FÜZI J., KISGYÖRGY Z., CSEDŐ C., GIURGIU M. : **Cartarea plantelor medicinale din flora spontană de pe versanții vestici ai Munților Harghita**. *Note Botanice*, VI., 1969.
19. RÁCZ G., KISGYÖRGY Z., FÜZI J. : **Plantele medicinale din lunca Oltului pe teritoriul județului Covasna**. *Revista Medicală* XVII, 1971, Nr. 3—4.
20. RÁCZ G., LAZA A., COICIU E. : **Plante medicinale și aromatice**. București, 1970.
21. RÁCZ G., LÁZAR-SZINI KAROLA : **Erdély első flóraművének másfél százados megjelenésére**. *Orvosi Szemle*, XIII., 1967, 103.
22. SIGERUS P. : *Verzeichniss der in Siebenbürgen wildwachsenden offizinellen Pflanzen*. *Siebenbürgische Quartalschrift* II, 1791, Heft 3.
23. SIMONKAI L. : **Erdély Edényes Flórájának helyesbitett foglalata**. Budapest, 1887.
24. SOÓ R. : **Prodromus Florae Terrae Siculorum**, Kolozsvár, 1940.
25. SPIELMANN J., RÁCZ G., SZÓKEFALVI-NAGY Z. : **Plantele medicinale folosite în Transilvania la începutul secolului al XIX-lea**. *Farmacia* XIX, 1971 nr. 3, 175.
26. * * * **Flora Republicii Socialiste România**, București, I—XII, 1952—1972.
27. * * * **Județul Covasna. Secția de propagandă a Comitetului Județean Covasna al P.C.R., Sfintu-Gheorghe**, 1969.

Flora ținutului împădurit din județul Covasna în manuscrisele lui **Benkő József (1740–1814)**

REZUMAT

Plantele enumerate în manuscrisele lui **Benkő** din părțile de nord-vest ale județului Covasna („Ținutul Împădurit“) reprezintă prima caracterizare floristică al unui teritoriu din Transilvania. În perioada 1775—1781 **Benkő** descrie răspândirea unui număr de peste 200 de specii dintre care unele au devenit azi rare sau au dispărut. **Benkő** este totodată un precursor al orientării fitogeografice atunci când observă, în 1780, deosebiri privind răspândirea teritorială a speciilor. La caracterizarea floristică a scaunelor Micloșoara și Brăduț apelează și la absența unor specii frecvente în ținuturi limitrofe, metodă comparativă care devine consacrată abia de la jumătatea secolului al XIX-lea.

Die Pflanzenwelt des nord-westlichen Teil des Bezirks Kovaszna in den Manuskripten von **Josephus Benkő (1740–1814)**

ZUSAMMENFASSUNG

Die von **Benkő** gefundenen Pflanzen, ein Verzeichnis mit etwa 200 Arten aus dem Zeitabschnitt 1775—1781 bedeuten die ersten ausführlichen floristischen Angaben über Siebenbürgen.

Benkő ist ein Verkünder der pflanzengeographischen Orientierung als er im Jahre 1780 den Unterschied zwischen der Verweitung der Pflanzen in verschiedenen Gegenden Siebenbürgens beobachtete.

